

Odběhne stranou a zastřelí se

Čechovův Ivanov je hra zapeklitá, nevděčná. Dobrého se v ní skuteční málo, skoro nic. Titulní hrdina je poslední z řádky zbytečných devatenáctého věku. Hnusí se mu okolí a ve vyprahlosti vmete i vlastní ženě do tváře, že stejně už brzy umře. Ani výhodnému sňatku nenadbíhá a nakonec v úplné deziluzi ze sebe samotného volí rázný konec. Zůstane po něm marnost, pokud společnost utápěná v alkoholu je ještě vůbec schopna vnímat aspoň ji.

Jen málo Ivanovů přesahuje stín základního syžetového rozvržení dosazením vize neměnné podstaty Ruska, onoho věčného kontrastu velikosti a ubohosti, rozletu a nehybnosti, ušlechtilosti a zvlčilosti. Jen Ivanov Kevina Klina v newyorském Lincoln Center (1997) a nešťastník Ernő Feketeho v budapeštském Katona József Színház (2004) se

vydali tou cestou. A nad všemi ční Ivanov Bohumila Klepla v nepřekonatelné režii Petra Lébla v Divadle Na zábradlí (1997). Režisér mi za chválu jeho nastudování odpustil všechny dosavadní kritické hříchy.

Je to neuvěřitelné, ale přiblížil se mu po patnácti letech Ivanov Tomáše Jirmana v inscenačním pojetí Štěpána Pácla v ostravském Divadle Antonína Dvořáka ND moravskoslezského. Nevěříte? Obtěžujte se 28. října do Nové scény Národního divadla pražského, kde Ostraváci Ivanova představí.

Takřka neznámá jména v Páclově tvůrčím týmu. Scénografka Adriana Černá s účelně nastavenou šikmou ztěžující pohyb opilcům, mamonářům, programově škodícím pravdomlvcům i lidem výjimečně čistým. Kostýmy Daniely Klimešové ladí s hudbou Jakuba Kudláče. Obojí je trochu židovské a hod-

ně ruské. A metafory: Partnery herců jsou violoncello, akordeony, porcelán, všudypřítomné lahve vodky, sklenice okurek... A režisérový názvuky Višňového sadu, Racka, Tří sester. Rád připomínám, že na Ivanova (a Platonova) si zatím netroufnul ani Vladimír Morávek, který jinak Čechova Čechům odkázal v hradeckém Klicperově divadle takřka geniálně.

V Páclově pojetí dominuje příběh odcizení z časů, kdy se životním rozčarováním a pocitům zahořklosti ještě tak neříkalo. O to fatálnější byla řešení nehybnosti, neschopnosti proměny, rezignace na vnímání, natožpak tvorbu hodnot, na životní cíl.

Ztráta lidské tváře nejvíc vytryskne v Ivanovově: „Jsi židovka! A doktor mi říkal, že brzy umřeš!“ Tomáš Jirman se v té roli zmítá od vyprahlosti k znechucení a pak až k sebezničení. Ne-

zachrání ho ani cit vyjevovaný mladičkou Sášou Lebeděvovou. Je třeba nahlas upozornit na velký talent Veroniky Lazorčákové v té roli; také členky jamáckého Kočébru, který nastudoval skvěle Íliadu (o Kočébru psaly LtN v čísle 35/2012).

Také ostatním hercům vtiskl Pácl obrazivou vizi o prokletí člověka-trubce, o předčasně vyprahlé společnosti, neschopné změny. Jeho inscenace věrně ctí Čechova, je ale nevidaně aktuální. Už zase jsme a ještě nějakou dobu budeme takovým zklamaným společenstvím i my.

Autor je divadelní kritik a publicista.

Národní divadlo moravskoslezské v Divadle Antonína Dvořáka Ostrava - **Anton Pavlovič Čechov: Ivanov**. Překlad Leoš Suchařípa. Režie Štěpán Pácl, dramaturgie Marek Pivovar.

křížovatka

František Večeřa (Matvěj Šabelskij),
v pozadí Lada Bělašková (Ivanovova
žena Anna).